

**Małe Dzieło
Boskiej Opatrzności**

Orioniści
Prowincja Polska

OCHRONA MAŁOLETNICH W DZIEŁACH PROWADZONYCH PRZEZ ZGROMADZENIE KSIĘŻY ORIONISTÓW

Warszawa 2024

I. WSTĘP

1. Głównymi założeniami na których opiera się praca duszpasterska, apostołska, opiekuńcza i wychowawcza w Dziełach Zgromadzenia Zakonnego Małego Dzieła Boskiej Opatrzności – Orioniści Prowincja Polska, są przede wszystkim kształtowanie i rozwijanie w młodych ludziach miłości do Boga i bliźniego, umiłowania do czynienia dobra, a przy tym unikanie zła, wpajanie poszanowania i zrozumienia względem drugiego człowieka i jego potrzeb.
2. Normy i wytyczne przeznaczone są do stosowania we wszystkich Dziełach tj. wspólnotach, parafiach i podmiotach zależnych od Zgromadzenia Zakonnego Małego Dzieła Boskiej Opatrzności – Orioniści Prowincja Polska przez członków Zgromadzenia, pracowników i współpracowników świeckich (np.: nauczycieli, trenerów, animatorów, wolontariuszy, praktykantów i stażystów) zatrudnionych na różnych stanowiskach oraz podejmujących różne zakresy odpowiedzialności i działalności.
3. Opieka nad dziećmi i młodzieżą jest rozumiana jako troska o ich godność, o dobro duchowe, psychiczne i fizyczne. Wszyscy opiekunowie, a zwłaszcza zakonnicy biorą na siebie tę odpowiedzialność, zważywszy, że okoliczności skrzywdzenia powierzonych nam dzieci i młodzieży może być wiele.
4. Przedstawione poniżej zasady są narzędziem służącym eliminowaniu ryzyka popełnienia nadużyć wobec małoletnich, a ich przestrzeganie pozwala zminimalizować ryzyko wystąpienia jakichkolwiek nadużyć w relacjach z małoletnimi. Celem niniejszych zasad jest zapewnienie bezpieczeństwa małoletnim powierzonym dzieciom i parafiom prowadzonym przez Zgromadzenie Zakonne Małe Dzieło Boskiej Opatrzności – Orioniści Prowincja Polska lub podległym jej placówkom i instytucjom oraz zatrudnianemu przez te jednostki personelowi oraz udzielenie rodzicom lub prawnym opiekunom małoletnich moralnej pewności co do stosowania i zachowywania w oriońskiej praktyce pedagogicznej najwyższych standardów bezpieczeństwa.
5. Dzieci i młodzież mogą zostać skrzywdzone przez osoby najbliższe, przez opiekunów lub rówieśników w szkole lub innej instytucji, której zostały powierzone. Powinniśmy pamiętać, że krzywda dziecka nie polega tylko na tym, iż zostało skrzywdzone, ale również na tym, że jego opiekunowie nie dostrzegali tej krzywdy lub nie interweniowali, aby krzywdzie zapobiec.
6. Naszym pragnieniem jest ochrona dzieci i młodzieży, zarówno w oparciu o treść art. 30 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z którym „przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka”, jak i w oparciu o ewangeliczną zasadę ochrony najmniejszych i najsłabszych oraz będące jej konsekwencją ustawodawstwo Kościoła Katolickiego.

II. PODSTAWOWE POTRZEBY I PRAWA MAŁOLETNIICH

7. Podstawowe potrzeby małoletnich:
 - zaspokojenia podstawowych potrzeb fizycznych i zainteresowania swoją osobą,
 - bycia kochanym i zrozumianym
 - kontaktów i wchodzenia w relacje ludzkie,
 - przynależności np. do rodziny, wspólnoty, grupy rówieśniczej itp.,
 - bycia szanowanym przez innych,

- odkrywania wartości i potrzeb wyższych np. religijnych
 - poczucia bezpieczeństwa
 - otrzymania wsparcia w całościowym rozwoju,
 - budowania i realizowania własnej tożsamości,
 - zdobycia sensu życia,
 - troski o zdrowie
8. Każdy małoletni ma prawo do:
- poznania i ochrony swoich praw i potrzeb,
 - poszanowania własnej godności, tożsamości i dobrego imienia.
 - ochrony przed przemocą fizyczną, psychiczną, ekonomiczną, zaniedbaniem cyberprzemocą i jakimkolwiek wykorzystaniem w tym seksualnym,
 - prawnej i innej pomocy w przygotowaniu i prezentowaniu swojej obrony,
 - ochrony przed jakąkolwiek dyskryminacją,
 - praktyk religijnych i korzystania z posług religijnych i sakramentalnych,
 - pobierania lekcji religii w ośrodkach wychowawczych i innych dziełach oriońskich.
 - pomocy przy uzyskaniu świadczenia z tytułu wypadku lub choroby,
 - odmowy składania jakichkolwiek wyjaśnień,
9. Powyższe prawa są niezbywalne, a ich ograniczenia mogą wynikać tylko z norm prawnych, wykonalnych lub prawomocnych orzeczeń władzy sądowniczej, które mają na celu ochronę praw innych osób, a także ich życia, zdrowia oraz moralności społecznej.

III. NABÓR I WERYFIKACJA PERSONELU ORAZ INNYCH OSÓB

10. W Zgromadzeniu Księży Orionistów przykładą się szczególną wagę i staranność co do naboru i weryfikacji personelu oraz innych osób, aby w sposób możliwie najlepszy określić motywację, kwalifikacje i zdatności do zatrudnienia lub dopuszczenia do działalności. Nabór i weryfikacja, ma na celu dobór osób gwarantujący realizację celów statutowych dzieł, w tym zapewnienie małoletnim bezpieczeństwa. Od wszystkich, oprócz kwalifikacji do zajmowania danego stanowiska, wymaga się szacunku dla wartości chrześcijańskich w życiu osobistym i w pracy zawodowej.
11. Przy zatrudnieniu lub dopuszczeniu do innej działalności związanej z wychowaniem, edukacją, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich należy przestrzegać przepisów obowiązującego prawa.

IV. ZASADY POSTĘPOWANIA W PRACY DUSZPASTERSKIEJ, WYCHOWAWCZEJ I OPIEKUŃCZEJ Z MAŁOLETNIAMI.

Zasady ogólne

12. Niedozwolone jest stosowanie jakichkolwiek form przemocy wobec małoletnich w jakichkolwiek okolicznościach.
13. Każdy z podopiecznych ma równe prawa do tego, by być traktowanym na równi z innymi i powinien być otoczony przez personel właściwą troską i opieką. Niedozwolone jest faworyzowanie poszczególnych małoletnich w sposób werbalny lub niewerbalny. Jednocześnie nie ma żadnej

tolerancji wobec jakichkolwiek form i przejawów znęcania się psychicznego bądź fizycznego lub dokuczania.

14. Należy unikać nieuzasadnionego przebywania z małoletnim sam na sam.
15. W domach zakonnych Zgromadzenia MDBO obowiązuje zakaz zamieszkiwania osób postronnych, szczególnie małoletnich bez opiekunów prawnych, bez zgody Przełożonego Prowincjalnego.
16. Wszystkich zakonników obowiązuje zakaz wprowadzania i przebywania z małoletnimi na terenie klauzury zakonnej i w innych prywatnych pomieszczeniach zakonników.
17. Nikt, poza uzasadnionymi przypadkami i bez zgody rodziców/opiekunów prawnych oraz właściwego przełożonego, nie powinien sam udawać się w podróż z małoletnim.
18. Nie do zaakceptowania jest opowiadanie w obecności małoletnich żartów o podtekście seksualnym.
19. W przypadku konieczności podjęcia z małoletnim rozmowy na tematy związane z płciowością lub seksualnością należy przekazać tę sprawę do opiekunów małoletniego i psychologa, którzy powinni podczas rozmowy z nim wykazać się daleko idącą ostrożnością, delikatnością i roztropnością.
20. Nikt sprawujący opiekę nad dziećmi i młodzieżą nie może być pod wpływem alkoholu i innych środków psychoaktywnych.
21. Nikt nie może częstować małoletnich alkoholem, papierosami, środkami odurzającymi (w tym narkotykami), lub tolerować ich używania.
22. W pracy z małoletnimi każdy powinien używać środków, języka i metod adekwatnych do ich wieku i poziomu rozwoju.
23. Zabronione jest prezentowanie małoletnim jakichkolwiek treści erotycznych, pornograficznych, w jakikolwiek sposób i za pomocą jakiegokolwiek urządzenia. Małoletni powinien być chroniony od przekazu medialnego, który zawierałby materiały pornograficzne lub treści nieprzyzwoitych.
24. Dzieci i młodzież mają prawo do prywatności. Z tej racji nie wolno naruszać tajemnicy korespondencji małoletnich, poza prawnie uzasadnionymi przypadkami, ani robić im zdjęć lub filmować bez zgody ich rodziców lub prawnych opiekunów, a tym bardziej zamieszczać ich w mediach społecznościowych.

Nietykalność cielesna, intymność i prywatność małoletnich

25. Nietykalność cielesna małoletniego musi być zawsze szanowana. Jakikolwiek kontakt dotykowy z małoletnim musi iść w parze z najdalej posuniętą roztropnością i rozwagą. Należy pamiętać o tym, że dotyk niesie ze sobą pewne niebezpieczeństwa, ale i nieludzkim z kolei byłoby uciekanie od każdej formy dotyku.
26. Formami niewłaściwego zachowania i nadużycia wobec nietykalności małoletnich są:
 - wszelkie formy okazywania niechcianej czułości,
 - pełne i mocne uściski i objęcia, tzw. „niedźwiadki”,
 - dotykanie piersi, pośladków i okolic intymnych,
 - klepanie w uda lub kolana,

- łaskotanie lub „mocowanie się” w silnym objęciu,
 - obejmowanie małoletniego, stojąc za jego plecami,
 - masaże,
 - całowanie, w szczególności w usta,
 - kładzenie się albo spanie obok małoletniego,
 - okazywanie czułości w miejscach wyizolowanych, np. łazienki, toalety, prywatne pokoje,
 - komplementowanie odnoszące się do rozwoju fizycznego.
27. Małoletnim przysługuje prawo do prywatności. W szczególności prawo to winno być przestrzegane w takich miejscach jak przebieralnie, pływalnie, łazienki i toalety. W wymienionych miejscach personel nie może w żaden sposób ingerować w prywatność małoletnich.
28. Na fotografowanie lub nagrywanie materiałów filmowych z udziałem małoletnich i upublicznianie tych materiałów każdy musi uprzednio uzyskać pisemną zgodę rodziców lub opiekunów prawnych.

Spotkania indywidualne

29. Jeżeli dobro małoletniego wymaga indywidualnego spotkania, osoba przeprowadzająca tego rodzaju spotkanie powinna zatroszczyć się o jak najlepszą jego transparentność.
30. Jeśli konieczna jest wizyta w domu rodzinnym małoletniego, nikt nie powinien w jej trakcie wykraczać poza formalne ramy związane z wykonywaniem czynności zawodowych, a wizyta powinna odbywać się w obecności rodzica lub opiekuna prawnego.
31. Szczególny wymiar indywidualnego spotkania z małoletnim ma sprawowanie sakramentu pokuty i pojednania. Jeżeli dokonuje się to poza świątynią lub kaplicą (poza konfesjonałem), należy dotożyć szczególnych starań i zadbać o to, by wybrane miejsce zapewniało ochronę tajemnicy spowiedzi, a jednocześnie dawało gwarancję zachowania zapisów niniejszego dokumentu.

Wyjazdy, imprezy zorganizowane, wypoczynek

32. Wszystkie formy zorganizowanego czasu małoletnich, a w sposób szczególny wypoczynku dzieci i młodzieży, powinny być realizowane zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.
33. Wszystkie wycieczki, zarówno jedno- jak i wielodniowe, wyjazdy wakacyjne i pobyt poza placówką, jak również czas świąteczny powinny być starannie planowane i w sposób formalny dokumentowane ze szczególnym uwzględnieniem kwestii transportu, zakwaterowania, planu dnia oraz bezpieczeństwa. Należy także zadbać o stosowne ubezpieczenia.
34. Na każdy zorganizowany wyjazd z małoletnimi należy uzyskać pisemną zgodę rodziców lub opiekunów prawnych, którym należy również udostępnić numer telefonu osoby odpowiedzialnej w tym czasie za małoletniego.
35. Nikt nie powinien nocować w pomieszczeniu, w którym nocują małoletni. Jeśli zaistnieje potrzeba wymagająca od członka personelu pozostania w nocy w sypialni razem z małoletnim, powinien on o tym fakcie powiadomić innego opiekuna, dyrektora lub kierownika wycieczki. Jeśli wyjazd przewiduje noclegi zbiorowe organizator zawiera informację na ten temat w regulaminie i karcie informacyjnej dla rodziców

Małoletni z niepełnosprawnościami lub szczególnymi potrzebami wychowawczymi

36. Opiekunowie dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami lub specjalnymi potrzebami wychowawczymi są zobowiązani do okazywania swoim wychowankom szczególnej troski, uwagi i wrażliwości.
37. Należy uzyskać od rodziców lub opiekunów prawnych dziecka zgodę na ewentualną pomoc małoletniemu w czynnościach osobistych.
38. Kiedy zachodzi potrzeba pomocy w czynnościach osobistych, każdy winien jej udzielać z pełnym zrozumieniem problemu. Przy udzielaniu takiej pomocy każdy ma obowiązek kierować się dyskrecją i nie eksponować podopiecznego na widok osób postronnych, zachować w tajemnicy szczegóły, które mogłyby ośmieszać lub poniżać go ze względu na jego niesamodzielność. Gdy ten rodzaj pomocy był potrzebny, rodzice lub opiekunowie prawni powinni zostać o tym powiadomieni tak szybko, jak to tylko jest możliwe.
39. Zaleca się pracę się w zespołach dwuosobowych tak, by nie zostawać z podopiecznym sam na sam wykonując powyższe czynności.
40. Nikt nie może wyręczać podopiecznego w czynnościach osobistych, które jest w stanie wykonać samodzielnie, przy tym należy brać pod uwagę, że ta zdolność może zależeć od aktualnej dyspozycji i stanu zdrowia w danym momencie.
41. Opiekunowie dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami oraz ze specjalnymi potrzebami wychowawczymi powinni czuwać, aby wychowankowie w grupie rówieśniczej nie podlegali wykluczeniu lub ośmieszeniu. Nie wolno bagatelizować sygnałów w tym zakresie pochodzących od niepełnosprawnych dzieci i młodzieży.

Środowisko cyfrowe

42. Nie należy wysyłać żadnych wiadomości do osób małoletnich w godzinach 22:00-7:00. Wyjątek stanowi sytuacja, w której, za zgodą rodziców lub opiekunów prawnych, wysyłana jest wiadomość adresowana do grupy osób.
43. Nie należy udostępniać prywatnych telefonów, tabletów lub komputerów do użytku małoletnich.
44. Parafie i dzieła, które zapewniają małoletnim dostęp do Internetu, powinny wdrożyć środki bezpieczeństwa uniemożliwiające dostęp do treści stanowiących zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju (np. pornografia, przemoc itp.). Na urządzeniach umożliwiających dostęp do Internetu powinno być zainstalowane i aktualizowane programowanie filtrujące treści, zaś korzystanie z Internetu powinno być monitorowane przez wyznaczoną osobę przynajmniej w sposób umożliwiający ustalenie, kto, kiedy i z jakich treści korzystał. Niniejszy punkt nie dotyczy sytuacji, w których małoletni korzystają z Internetu poprzez własne urządzenia umożliwiające bezpośredni dostęp do sieci.

V. POSTĘPOWANIE W PRZYPADKU PODEJRZENIA LUB ZAISTNIENIA PRZESTĘPSTWA

45. Pierwszymi osobami odpowiedzialnymi za reagowanie na sygnały przestępstw i nadużyć, a jednocześnie zobowiązanymi do podjęcia odpowiednich działań są przełożeni:
- we wspólnocie zakonnej – przełożony wspólnoty
 - w dziele oriońskim – dyrektor lub kierownik
 - w parafii - proboszcz
 - w stowarzyszeniu lub fundacji - prezes,
 - w czasie wakacji - kierownik wypoczynku i analogicznie każdy przełożony danej jednostki organizacyjnej.
46. Osobą uprawnioną do przyjęcia zgłoszenia jest również Delegat ds. ochrony dzieci i młodzieży. Dane kontaktowe delegata znajdują się na stronie internetowej Prowincji Polskiej – www.orione.pl
47. Zadaniem każdego, kto posiada informacje o nadużyciach wobec małoletnich, jest powiadomienie odpowiedniego przełożonego, którego obowiązkiem jest podjęcie czynności prawnych wynikających z obowiązujących przepisów prawa polskiego i kościelnego. Osoba odpowiedzialna zawsze powiadamia o zgłoszeniu Przełożonego Prowincjalnego lub Delegata ds. ochrony dzieci i młodzieży.
48. W sytuacji, w której okaże się to z jakichś przyczyn niemożliwe należy powiadomić odpowiednie organy. Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa wobec małoletniego, należy złożyć w prokuraturze rejonowej w tej dzielnicy bądź miejscowości, w której popełniono przestępstwo lub w najbliższej komendzie Policji w formie pisemnej lub w formie ustnej zapisanej w protokole przez funkcjonariusza Policji. Podstawą zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa nie musi być pewność popełnienia przestępstwa, lecz wystarcza wiarygodna wiadomość o możliwości zaistnienia przestępstwa.
49. W przypadku zakonnika, podejrzanego o przestępstwo wobec małoletniego, należy sprawę w formie pisemnej zgłosić Przełożonemu Prowincjalnemu lub Delegatowi ds. ochrony dzieci i młodzieży, który podejmuje wstępne dochodzenie kanoniczne.
50. Każda informacja o podejrzeniu skrzywdzenia musi zostać niezwłocznie zgłoszona odpowiedniemu przełożonemu na piśmie, w formie notatki służbowej. Sporządzona w tym trybie notatka powinna zawierać informację o danych personalnych zgłaszającego i ofiary, wieku ofiary, czasie i miejscu w jakim została skrzywdzona oraz o personaliach sprawcy. Należy również przytoczyć ogólny opis okoliczności zdarzenia.
51. Zgłaszającemu, zwłaszcza gdy występuje w charakterze ofiary należy zapewnić pomoc psychologiczną i duszpasterską, a także jak najszybciej powiadomić o tym fakcie jego rodziców lub opiekunów prawnych, chyba, że sprzeciwia się temu dobro skrzywdzonego. Fakt taki wymaga odnotowania w notatce służbowej. Jeżeli zgłaszający lub domniemany pokrzywdzony wyrazi wolę uzyskania pomocy duszpasterskiej, w pierwszej kolejności

należy skierować go do Prowincjalnego Duszpasterza ds. dzieci i młodzieży, którego dane adresowe znajdują się na stronie internetowej Prowincji Polskiej - www.orione.pl

52. Dokumentacja postępowań wyjaśniających prowadzonych w przedmiocie aktów przemocy lub nadużyć wobec małoletniego czy podejrzeń o przemoc lub nadużycia wobec małoletniego podlega zabezpieczeniu i jest przechowywana w Dyrekcji Prowincjalnej jako informacja niepubliczna.
53. W przypadku, gdy podejrzenie dotyczy zakonnika należy odsunąć go od pracy z dziećmi i młodzieżą, zgodnie z przepisami Kodeksu Prawa Kanonicznego i Wytycznych Konferencji Episkopatu Polski. W przypadku, gdy podejrzenie dotyczy osoby świeckiej, wykonującej czynności lub działalność na podstawie umowy o pracę albo innego stosunku prawnego, należy niezwłocznie taką osobę odsunąć od pełnienia obowiązków służbowych.
54. Wszelkie postępowania wyjaśniające o charakterze wewnętrznym pozostają zawieszane do czasu uprawomocnienia się postępowań prowadzonych przez powołane do tego organy państwowe.
55. Prowadzone postępowanie wewnętrzne kieruje się zasadą domniemania niewinności oraz respektuje prawo do obrony. Powyższe zasady mogą zostać ograniczone tylko i wyłącznie w oparciu o prawomocne orzeczenie sądu powszechnego lub innego organu, powołanego na podstawie przepisów państwowych do orzekania w sprawach dotyczących nauczycieli, wychowawców, którzy podlegają ustawodawstwu państwowemu regulującemu system oświaty.
56. Rozstrzygnięcia, które zapadną w wyniku przeprowadzonego postępowania wewnętrznego powinny uwzględniać rozstrzygnięcia organów państwowych, a także muszą respektować treść prawomocnych orzeczeń sądów powszechnych oraz innych organów państwa orzekających w danej sprawie.
57. Osobie przyjmującej zgłoszenie nie wolno ujawniać zawartych w nim informacji osobom postronnym. Należy poinformować zgłaszającego, iż w przypadku, gdy istnieje prawdopodobieństwo ujawnienia czynu, który zgodnie z prawem Kościoła stanowi przestępstwo, uzyskane informacje będą podstawą czynności procesowych.
58. Osoba przyjmująca zgłoszenie, nie może składać zgłaszającemu obietnic, że nie nada sprawie dalszego biegu. Zgłaszającego należy rzetelnie poinformować o przebiegu procedury, a także o możliwości zgłoszenia sprawy państwowemu wymiarowi sprawiedliwości, jeżeli to wynika z natury ujawnionego przestępstwa, a które nie jest objęte obowiązkiem takiego zgłoszenia.
59. Nikomu nie wolno podawać danych pokrzywdzonego jak i sprawcy przedstawicielom mediów lub osobom postronnym.

VI. PREWENCJA

60. Dzieła prowadzone przez Zgromadzenie Księży Orionistów we współpracy z rodzicami, wychowawcami i osobami zainteresowanymi będą się starały przygotować program spotkań profilaktycznych dla małoletnich uświadamiających im prawa do ochrony intymności i odmawiania niewłaściwych form bliskości;
61. Zakonnicy, pracownicy i każdy związany z dziełem oriońskim zapozna się z dokumentem „Ochrona małoletnich w Dziełach prowadzonych przez Zgromadzenie Księży Orionistów” i zobowiąże się do jego przestrzegania.
62. Zostanie dostosowany program formacyjny dla osób przygotowujących się do życia zakonnego i kapłaństwa w Zgromadzeniu Księży Orionistów o zagadnienia związane z prewencją i przygotowaniem ich do pracy z małoletnimi.
63. Okresowo będą się odbywały spotkania formacyjne dla zakonników pracujących z małoletnimi w ramach szkoleń i zjazdów.
64. Za przeprowadzenie szkoleń w dziełach prowadzonych przez Zgromadzenie Zakonne Księży Orionistów odpowiada osoba odpowiedzialna za powierzone dzieło. Szkolenia mogą być organizowane wspólnie dla wielu podmiotów i przy wsparciu Zespołu ds. Prewencji Prowincji Polskiej.

VII. PRZEPISY KOŃCOWE

65. Osoby odpowiedzialne za dzieła prowadzone przez Zgromadzenie Zakonne Księży Orionistów mają obowiązek wdrożenia niniejszych wytycznych.
66. Nad wprowadzaniem wytycznych oraz ich przestrzeganiem czuwa Delegat ds. dzieci i młodzieży wraz z Zespołem ds. Prewencji, powołanym przez Przełożonego Prowincjalnego.
67. Wprowadzenie i przestrzeganie norm i wytycznych zawartych w dokumencie: „Ochrona małoletnich w Dziełach prowadzonych przez Zgromadzenie Księży Orionistów” są regularnie monitorowane i ewaluowane przez Zespół ds. Prewencji
68. W dziełach prowadzonych przez Zgromadzenie Zakonne Księży Orionistów mogą lub jeśli wymagają tego przepisy prawa mają zostać opracowane szczegółowe regulacje, biorące pod uwagę specyfikę danej placówki. Dokument musi być zgodny z niniejszymi wytycznymi oraz przekazany do wiadomości Delegatowi ds. dzieci i młodzieży.
69. W każdym dziele prowadzonym przez Zgromadzenie Zakonne Księży Orionistów osoba odpowiedzialna, nie rzadziej niż co 2 lata, przeprowadza ewaluację, dotyczącą przestrzegania norm obowiązujących w zakresie ochrony dzieci i młodzieży przed krzywdzeniem.

VIII. ANEKS

System chrześcijańsko ojcowski św. Alojzego Orione

Metoda chrześcijańsko-ojcowska oparta jest na wzorach życia rodzinnego i wymaga od wychowawców wielkiej dojrzałości i rodzicielskiego zaangażowania. Alojzy Orione, twórca owej metody, sformułował kilka podstawowych zaleceń dotyczących osoby wychowawcy i jego cech warunkujących skuteczne oddziaływanie wychowawcze. Do cech tych należą m.in.: **bogata osobowość, przygotowanie do pracy (profesjonalizm), umiejętność cieszenia się z dobra wychowanka oraz ofiarna gorliwość**.¹

Dobry nauczyciel i wychowawca winien być człowiekiem o wielkim bogactwie osobowościowym, ponieważ tylko tacy ludzie, wg A. Orione, mają coś do zaprezentowania innym. To charakterystyczne bogactwo nie musi być komunikowane w sposób zamierzony, ponieważ samo promieniuje na innych, ukazując wartości godne przyjęcia, gotowe wzory zachowania, dynamizm i harmonię, które budzą sympatię i zjednują innych. Dobry wychowawca, jak stwierdził ks. Orione: „*Sam miłuje naprawdę Boga i roznieca miłość wokół siebie, ucząc najważniejszych wartości*”. Dlatego „*kto chce naprawdę wychowywać, musi sprawiać, by ta miłość jaśniała w jego życiu, na jego twarzy, w całej jego pracy wychowawczej*”.² Warunkiem niezbędnym do skutecznego oddziaływania wychowawczego jest również dobre przygotowanie wychowawcy do pracy. Musi on znać podstawy pedagogiki, aby nie popełniać podstawowych błędów. Konieczne jest także stałe pogłębianie własnych wiadomości i własnego zaangażowania w pracę wychowawczą opartego na silnych motywach religijnych. Zalecenie A. Orione w tej materii brzmi: „*Poznawajcie waszych wychowanków, obserwujcie i zastanawiajcie się nad nimi, a podejmując środki zmierzające do ich postępu miejcie prawdziwie braterską gorliwość o dobro każdego*”.³

Inne wymienione wyżej cechy dobrego wychowawcy, takie jak umiejętność cieszenia się z dobra wychowanków i ofiarna gorliwość, ściśle wiążą się ze sobą. Powodują one nastawienie na problemy i potrzeby wychowanków. Motywem takiego stylu pracy ma być silna wiara i miłość do Boga. Wychowawca powinien starać się zaoszczędzić wychowankowi przykrości, ale to nie znaczy, że ma on przygotowywać go do łatwizny życiowej. Powinien on, wedle zaleceń ks. Orione „*wychowywać do rzeczy koniecznych, do radości nawet z bólu, ponieważ życie bywa usłane łzami*”.⁴

W metodzie chrześcijańsko-ojcowskiej szczególną wagę przywiązuje się do atmosfery, w jakiej powinna przebiegać praca wychowawcza. Powinna ona być oparta na jasnych, mocnych zasadach. Wychowanie religijne powinno być skupione na sakramentach, których wartość należy ukazywać wychowankom. Nie należy zaś w jakikolwiek sposób zmuszać ich do praktyk religijnych, które powinny być traktowane jako środek do stawania się lepszym, a nie jako cel sam w sobie. Ks. Orione ostrzega przed niewłaściwą, udawaną pobożnością, która nikogo „*nie czyni lepszym i sprawia (...), że ktoś staje się gorszym, niż był na początku*”.⁵ Orione mocno akcentuje, że jednym z ważnych warunków oddziaływania wychowawczego jest pogodna i życzliwa atmosfera w instytucjach wychowawczych, przypominająca atmosferę dobrego środowiska rodzinnego. „*Naszą podstawową zasadą nie jest stała kontrola, we dnie i w nocy, lecz działanie tak, by wychowankowie nie mieli podstaw do myślenia, że im nie dowierzamy, ale że się o nich troszczymy i staramy się ich dopingować. Starajcie się, by was bardziej kochano, niż się bano*”.⁶

¹ T. Witkowski: Uwarunkowania skutecznego wpływu wychowawczego. Summarium, nr I, 1972.

² T. Witkowski: Reeducacja młodzieży nieprzystosowanej społecznie w Casa Del Giovane Lavoratore we Florencji. Summarium, nr I, 1972, s. 132.

³ Tamże, s. 133

⁴ T. Witkowski: Uwarunkowania skutecznego wpływu wychowawczego. Summarium, nr I, 1972, s. 130.

⁵ Zob. List Ks. Orione do ks. Kamila (Secca) i do kleryków jednego z domów w Południowej Ameryce - Victoria (Buenos Aires), 21 II 1922

⁶ T. Witkowski: Resocjalizacja niedostosowanych społecznie. Ateneum Kapłańskie, nr 453, 1984, s. 138.

Współczesna psychologia mówi o uczeniu się zachowania poprzez wzmocnienie pozytywne lub negatywne, czyli przez nagrodę i karę. Metoda chrześcijańsko-ojcowska wyraźnie preferuje nagrody, natomiast w wypadku stosowania kar ostrzeża, by były one zawsze wyrazem troski o dobro podopiecznego, a nie wynikiem nieopanowania wychowawcy. Wynika to z założenia A. Orione, który twierdził, że wychowanie, które opiera się przede wszystkim na stosowaniu wzmocnień negatywnych, nie daje pozytywnych rezultatów, a może wręcz przynosić efekty odwrotne do zamierzonych, ponieważ represje i wielki rygor dyscyplinarny nie dodają otuchy, ale wymuszają i często rozjątrzają oraz usposabiają do reakcji gwałtownych. Jeżeli jednak zachodzi już konieczność zastosowania kary, nie należy jej pod żadnym pozorem wymierzać publicznie (w przeciwieństwie do nagrody) ani nie może być ona upokarzająca, a zatem i zniechęcająca.

Ostatnim z wymogów stawianych osobie dobrego wychowawcy w systemie chrześcijańsko-ojcowskim jest dawanie własnym postępowaniem i własną osobą dobrego przykładu podopiecznym.

Szczególnie podkreśla się tu rolę wychowawcy będącego jednocześnie rodzicem i przewodnikiem duchowym dla swoich podopiecznych.

Wszystkie te założenia mają być realizowane w systemie chrześcijańsko-ojcowskim stworzonym przez ks. A. Orione i stosowanym w placówkach prowadzonych przez Zgromadzenie Księży Orionistów.

Reasumując system wychowawczy ks. Alojzego Orione możemy ująć w następujące punkty:

1. *Rozum i wiara jako zasady poznania, narzędzia zrozumienia i perswazji. Na nich opiera się komunikacja chrześcijańskiej wizji życia i formacja zintegrowanej osobowości.*
2. *Klimat rodzinny, zdrowej moralności, pracowitości, poświęcenia i nauki, religijności i życia duchowego, pogody ducha i radości z miejscem i czasem na odpoczynek*
3. *Rozwój i podtrzymywanie w wychowankach, zainteresowania i udziału w rozrywkach oraz ducha inicjatywy we właściwym organizowaniu wolnego czasu.*
4. *Ciągła zachęta i motywacja do życia w cnocie, doskonałości i wielkości moralnej, szacunek i wywyższenie krzyża, szlachetnych ideałów i miłości do Boga, bliźniego, Ojczyzny i Kościoła.*
5. *Wprowadzenie do modlitwy i życia liturgicznego; uczestnictwo w sakramentach eucharystii i pokuty*
6. *Życie wartościami ludu, jego tradycjami i kulturą, ważne aby nie były w sprzeczności z chrześcijańską moralnością.*
7. *Zachowanie bezstronne, dobroć, zrozumienie i wytrwałość, a wraz z nimi szacunek dla osobowości wychowanków, zachowania które pobudzają do zaufania i szacunku wobec wychowawców*
8. *Dydaktyka kreatywna, która ułatwi i będzie towarzyszyć w nauce wychowankom.*
9. *Dyscyplina, jako element który pozwala na podtrzymywanie klimatu wychowawczego i normalny rozwój działalności; pomaga w lepszym rozwoju umiejętności wychowanków i w docenianiu potencjału wychowawców.*
10. *Obserwacja, nauka i towarzyszenie wychowankom w celu odkrycia i rozwoju wartości oraz poprawy wad.*
11. *Konieczność redukcji sankcji do minimum. Potrzeba okazywać dobroć i zrozumienie, a przekonywać używając perswazji opartej na rozumowaniu i wierze.*
12. *Dawanie szans wychowankom, którzy mają trudność w przystosowaniu się do regulaminu, używając wszelkich środków, które mogą wpłynąć na zmianę ich postępowania.*
13. *Modlitwa za wychowanków i codzienne błogosławieństwo Boże, którego wzywamy do naszej pracy i apostołatu wychowawczego.*⁷

⁷ MDBO (Tłum. Leszek Kromka). Oroński projekt Duszpasterstwa Młodzieżowo-Powołańczego. Rzym 2007

IX. ZAŁĄCZNIK

OŚWIADCZENIE O ZAPOZNANIU SIĘ I PRZESTRZEGANIU DOKUMENTU: „OCHRONA MAŁOLETNICH W DZIEŁACH PROWADZONYCH PRZEZ ZGROMADZENIE KSIĘŻY ORIONISTÓW”

Ja

a) zakonnik należący do Zgromadzenia Zakonnego Księży Orionistów;

b) zatrudniony w dziele prowadzonym przez Zgromadzenie Księży Orionistów;

*c) dopuszczony do innej działalności związanej z wychowaniem, edukacją, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małeletnich;**

oświadczam, że: zapoznałem się z dokumentem „Ochrona małeletnich w Dziełach prowadzonych przez Zgromadzenie Księży Orionistów”, rozumiem jego treści i wynikające z niego obowiązki, opisane procedury i grożące mi konsekwencje prawne.

Przyjmuję do wiadomości, że nieprzestrzeganie przeze mnie wyżej wymienionych norm traktowane będzie jako poważne naruszenie podstawowych obowiązków związanych z moim statusem i powierzoną odpowiedzialnością, z wszystkimi wynikającymi stąd konsekwencjami określonymi przez prawo kanoniczne i państwowe, co potwierdzam własnoręcznym podpisem.

Miejscowość, data:

.....
własnoręczny podpis